Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30525937

105
5 Wk 72-69

HERMANNI BOERHAAVE
SERMO ACADEMICUS
DE
HONORE MEDICI, SERVITUTE.

QUEM HABUIT

IN AUDITORIO MAGNO

VIII. Februarii Anni MDCCXXXI.

QUUM ITERUM PONERET RECTORATUM ACADEMIAE.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud ISAACUM SEVERINUM.

ILLUSTRES ACADEMIAE CURATORES.

QUIQUE HIS, ET NOBILISSIMIS, AMPLISSIMISQUE URBIS CONSULIBUS, AB ACTIS ES, VIR GRAVISSIME.

CLARISSIMI PROFESSORES, COLLEGAE CONJUNCTISSIMI.

CELEBERRIME COLLEGII ILLUSTRIUM ET PRAEPOTENTIUM ORDINUM REGENS.

VIR SPECTATISSIME, QUI TRIBUNALI ACADEMICO A SECRETIS.

REVERENDI SACRORUM INTERPRETES.

DOCTORES, CIVES, HOSPITES, QUOCUNQUE ORDINE, VEL HONORE, INSIGNES.

SAPIENTIAE SACRA JUVENUM ACADEMICORUM CORONA.

Mentem ſi quid auget perſpicientia veri, ad hominem quod attinet, ſanctaeque virtutis praecepto regit animum, id vero mortalibus utile

 in-

inprimis habetur. Sed & illud quoque, quod corpori, cujus ſervitio utimur, ſanitatem conciliat, ab uſu laudat ſapiens. Hiſce autem commode fruendi inſtrumenta qui procurant, pacem ſcilicet, natamque inde vitae ſecuritatem, caeteraque, quibus carere humana natura ſine dolore nequit, ſalutares ſocietati hominum & hos praecipue habemus.

Eo igitur praeſtabilior quisque, quo magis civium animos ornat ſapientia, valetudinem corporibus tuetur, & praeclara artium cultura civili vitae commoda miniſtrat.

Illum equidem amabunt, atque honorabunt, boni, quem aptum hiſce promovendis atque deditum cognoverint.

Teſtificatio libera, & publica, quam de hiſce dotibus vox populi pronunciat, certis innixa rerum documentis, nonne verus honor eſt? Utilis agniti celebratio gloria cenſeatur; quae ſtulta, quoties utili caret, ſi Jovis auditur ad Palladem reſponſio.

Palma igitur nobilis, poſita in medio, illi cedet, qui agendo, vigilando, bene conſulendo, optimum ſe dedit civem Reipublicae. Inanis caeterum omnis de honore contentio: neque enim pavidus ſuperbi ad pedes provolutus, neque extorta formidine honorum verba, animum teſtantur venerabundi; ſed benefacto devincti liberrima oratio. Hunc ſibi honorem quum bonus quisque ambiat, detur & mihi ſummum in Academia Magiſtratum ponenti vice ultima, de Honore Medici verba facere. Illum vero eo contineri ſolo, quod ſit naturae Servulus, demonſtrare animus eſt. Suo ſe jactent altiores Diſciplinae loco, naturae ſervire imperanti, ea demum Medici ſuprema eſto gloria. Juris relinquo Veſtri judicare, ſi quid veri dixero.

Cogitatione quidquid attingunt homines, aut DEUS eſt, aut Rerum Univerſum. Supremum Numen veneramur, aeternum, ſim-

plex, unum, & aliorum omnium cauſam. Adorare Majeſtatem hujus, & amare, mortalibus datur, ut ſe ſolus Ipſe novit, ultra hic nihil datur.

Natura vero univerſa ratione incomprehenſibili nobis, adeoque & ineffabili, a Jove producta, res complectitur, ſingulari quasque praeditas ingenio, eoque ſingulatim prorſus definitas. Ad paucos hae planetas, cometas raros, numero carentium ſtellarum ordines, horumque atmoſphaeras, reducuntur. Haec autem omnia firmis adeo inter ſe teneri legibus, ut ultra quinquaginta jam ſecula, conſtantiſſimi ordinis tenaciſſima, ne minimum quidem aberraverint, varios quotidie per adſpectus ſemper firma, Aſtronomi demonſtrant: ut in his equidem mutare quid audax gentis humanae temeritas ne quidem affectaverit, niſi immanes terrae filios gigantes, magorum ineptiſſimos, delirantesve aniculas, ſiderum

ſci-

ſcilicet dominas, inter homines quis cenſuerit.

Tellurem hanc, verum planetam, contemplati propius, animantibus, ſtirpibus, foſſilibus, igne, aëre, aqua, conſtitui diſcimus. Obnoxia iterum omnia certo Autoris Naturae inſtituto, & nunquam violabili praecepto parere juſſa. Ut, qui curatius ea excuſſere, pulchre viderint, cuncta rerum produci, & dirigi, ab UNO, qui alius ab his omnibus, ante illa, ſupra eadem, & extra, exiſtens, uno efficacis ſapientiae decreto conſtituit, regitque, & univerſa, & ſingula.

Atqui haec inter homo eſt. Homo naturae confidentiſſimae Zoroaſtri dicta machina. Hic, omnium curioſus, negligens ſui, infinitae in alienis perveſtigandis induſtriae, & ſucceſſuum quoque felicitate clarus, Delphici vero moniti vel immemor vel contemtor, ſemet turpiter ignorat; ſe, inter illa, quae ſui ponit

nit arbitrii, omnium crebro gubernat quam ſtultiſſime. Futuras aſtrorum poſt ſecula apparitiones, ad ſcrupulos horae, certae telluris plagae praefinit, oſtenditque eo ipſo vires humano ingenio a DEO infuſas. At quotusquisque ille, qui, iisdem facultatibus nitens, animum regere, & corpus, curat? Sane, ne Socratica quidem ſuada, ſuaviſſima illa Euripidi philomela, & dulciſſima Athenarum, at veri tenax, ſiren eo vel unum perduxit Alcibiadem; cui tamen formando unice ſe dederat. Mente homo conſtat & corpore, diverſis, at reductis in unum. Intelligentiam, memoriam, voluntatem, affectus, & Hippocraticum, mirum illud, impetum faciens, una cum actuoſa immenſae imaginationis vi, habet animus. Corpus certam compagis fabricam, humores, & utrorumque motus. Sano corpore mens valet, aegreſcente illo & haec laborat, doletve. Medendi ideo peritiam ſa-

pien-

pientum cuique ſcitu neceſſariam, Democriti vox eſt ad Hippocratem. Percipiendi aciem mathematicarum diſciplinarum cultus acuit, affectus Philoſophia moderatur, corpus ſola Medicina curat. Corpus illud tantum gigni ab homine ſolo, mare & foemina, prius natis, aetate certa, definita lege, ſingulari de materie, uno modo, conſtat quam certiſſime. Hominum vero ſi quis primus fuerit, quanam, quaeſo, hic origine? Si mas, ſi foemina, ſuae ſpeciei ſolus ſimilem excitare impos erat. Si duo requiruntur illi ſimul, ut caeteri de his naſcerentur poſtea, duo tamen illi alia ergo lege, quam reliqui, nati fuerant. Nonne hinc colligitur, fuiſſe olim tempus, quo telluris hujus non erat ullus homo incola. Quin &, ſi ſemel omnis mortui eſſent, univerſae tum naturae rerum impoſſibile foret, gentem humanam de integro inſtaurare. Natos ſponte de terra Athenienſes, ne cicadae

quidem aureae, capillis horum innexae, ſuadebunt. Deucalionis & Pyrrhae caeco poſt tergum jactu lapidum mutatio ſic potius creët aborigines! Erit forte ut & ſeminatos Draconis e galea dentes in milites ſurrexiſſe armatos falli patiens credulitas agnoſcat. Fabuloſus hercle ridetur cautis Paracelſus, dum ebrius delirat de Pygmaeorum abnormi ortu. Archelai certe, Empedoclis, & Stöicorum, inſaniens ſapientia turpiora protulit. Primus homo accepit ortum de cauſa infinities majore quam natura hominis eſt, imo vero, quam totum univerſum. Autoresque primigeni poſterorum bini, ſimul nati, ſuis inſtructi partibus, una factis, mas & foemina, aetate integra, requirebantur. Corpus igitur hominis creando DEUS, maſculinum vel tunc illud, & foemininum, fecit, deditque tum utrique ſimul, ſemelque, cunctas partes, apta ſemper, ſemper eadem, compoſitione ita conſen-

ſentientes in concinnam unius fabricam, ut actiones inde modo poſſent perfici, quas illi ſingulari proprias Creator deſtinaverat. Durare hinc in tempus certum, & ſpeciem habili foetura, aliam ex alia prolem generando, ſufficere valet. Quando vero exercendis omnibus officiis erat quam aptiſſimum, tum demum corpus hoc facultatem poſſidet illam, quam naturam hominis dicebat Hippocrates; ſua ſcilicet in ſpecie perfectiſſimam intelligendo valetudinem. Ut ſapienti viro natura humana audiat ſumma requiſitorum, omnibus ut muneribus ſuis corpus fungi queat, expedite, abſque dolore, ſatisque conſtanter.

Huic dein apponere quid, aut ſubducere, qui incipit, legem naturae violabit ilico, efficietque longe minus aptum conceſſas a natura facultates exſequi: ſtatim quippe erit non hominis porro corpus, ſed aliud quid, ab eo, quod divinus Artifex formaverat, diverſum.

Volupe cui fuerit, naturam hanc cognoſcere, ſenſus ille ſuos, acres fidoſque rationis ſpeculatores, omni arte acuat, auctaque horum per artem facultate fabricam exploret; ſola ſic natura praemonſtrante, per intentos ſenſus aſſequetur ſtructurae modum. Neque alia datur, quidquid incauti ſingant, quidquid moliantur praecipites, via. Materiem ita, conſtructas inde partes, proprietates harum, viresque, concinnum apta per vincula nexum, uſque ad minutiſſima quaeque complectetut animo, ſed ab apparente ſenſibus natura unice edoctus.

Omnis igitur Medici ſcientia, qua hanc notitiam adipiſcitur, doctrina nititur ſolius naturae. Hanc ſedulo obſervet ille erudientem magiſtram, infelix, ubi tumidus ſe effert, quaſi ſuo ex promptuario nata hic cognitione ſaperet: natura, hac in parte diſciplinae medicae, unice docet, caſta utens Anatome miniſtra.

Quo-

Quoties vero unam ſe corporis particulam ſeorſus excutere artifex contendit, toties aliarum ſimul notione ſe egere experitur: haeret nempe omnibus, quam ſecluſam ab aliis eligit indagandam. Non finis hic, non principium, ſed circulus eſt humanum corpus; in quo initium, medium, ultimumque, ubique eſt idem; neque poſterior pars ab altera prius nata hic gignitur, at natae profecto omnes ſimul; implexae, fateor; informatae tamen. Cor partem clamat principem Philoſophus, atque auctoritati facile credulum ſuccinit vulgus. Quaſi vero vigor hujus a nervis non penderet, ab arteria magna, & venis advehentibus. Non ſucceſſiva naſcuntur novarum formatione, ſed ſimul jam & illae quoque genitae, quae ſeris tandem longam in diem proſpicient uſibus. Cordis in foetu pulmonisque contemplatio docet, ſimul, ſemelque, cuncta in unum uſum adaptata: ut ſoli ita natu-

rae dictamini hic rurſum auſcultandum ſit, neque ultra fingendum quidquam.

Imo vero & minimae quoque particulae productio toto eget corpore jam prius confecto; ſi enim illud antea non exiſteret, artium tunc omnium unitarum effectu unum pilum creare, negaretur. Quin etiam, univerſae ſcientiae humanae nefas, capillum facere unicum de corpore jam ſano, niſi vaſa ibidem, inſtrumenta, humoresque, praeſto ad huc ſupererant, quae huic ipſi gignendo jam in orinis primordio praefecerat naturae Faber. Abſint autem haec: verſate Vos nocturna tum, diurna verſate, ſollicitudine, tam fingendo, quam imitando, quidquid habetur induſtriae perſpectum humanae, haud valebunt omnes Medici ſimul perditum hoc corpusculum renovare illa in plaga corporis, ubi olim laete creverat & ſponte unica naturae poteſtate.

Quid porro de varietate partium dicam?

O

O quam haec infinita! formam, primordia, magnitudinem, hic memorabo? an de compoſitione, multitudine, ſitu, nexuque potius agam? ne aetas quidem idoneum ſufficeret tempus: multiplicia adeo, at eodem ſemper elaborata modulo, eidem apta operi, & tamen ſic affecta, ut, ſi de innumero horum numero unicum exemeris, ſtatim de actione naturali aliquantum pereat. Quare, o Homo, cernis, Te de fabrefacti corporis particula minutiſſima nihil quidquam intelligere poſſe, niſi quod naturae acceptum debeas uni, quatenus ſe per ſenſus obſervandi copiam tibi fecit.

Si jam humores ſano proprios homini ſpectamus; vaſa his impleta nutritu vitam, ejusque illibatae actiones ſuſtinent, faciendo, ut, quale ſemel ſalutis poſſederat beneficium, diu ſatis retinere queat. Succi tamen hi, de cibo, potuque, orti, ſunt indolis ab ingenio naturalium liquorum alienae prorſus; ideoque, a

pe-

peregrina cruditate, in maturitatem noſtris eandem, coquendi. Eja vero, unum cogamus in corpuſculum ſeculorum inventa omnium; eximia probatiſſimorum Artificum molimina; Mechanici, Hydroſtatici, Hydraulici, Phyſici, Anatomici, Chemici, Medici, conſcribantur! Poteruntne hi guttulam conficere roris, quo inſuccantur oculi, vel narium ambages? Salivam, lubricantem mucum, ſuccum gaſtricum, inteſtinorum humores, hepatis liquorem, fel veſiculae, pancreatis laticem, chylum, lympham, articulorum unguen, ſanguinem, ſerum ejus, an hi arte ſua dabunt? Palam ajo, horum nihil confore. En panem, en vinum. Coacti in conciliabulum Sophi parent inde cruoris unicam particulam. Fruſtra erunt. Sed cibaria ſano corpore rudiſſimi rerum omnium recepta, per ſolam ejus naturam, inſtrumentis ſanitatis uſam, in ſingularia quaeque certo mutabuntur; non aberra-

errabit, ſed producet ſuis locis propria, eademque ſemper, liquida; quod induſtriae acerrime excultae nefas. Hippocrates, ſollicito his volutis animo, exclamat obſtupeſcens, quae faciunt, non ſciunt, ſed videntur ſcire; quum fiant divina neceſſitate, deſtinatum Jovis inſtitutum implent. Nos, quid ad haec? DEUS, corpore valentis hominis neceſſarios ſaluti ſuccos ut pararet, inſtruxit illud artificioſis tot machinis, affabre in unum opus aptatis, tot irrigavit, & variis, humoribus, eoque temperavit motuum citamine, ut tandem univerſorum conſpirantium ope tales, nec alii unquam, enaſcerentur: unum ſi deëſt ex tam multis, fruſtra eosdem ſperamus poſtea. Adeo hic nihil temerarium, ſupervacaneum nihil, caſu nihil genitum. Commanſio alimentorum praeſtanda ore, quot dentes, oſſa, muſculos, humores, poſtulat? manſorum deglutitio quot organa adhibet? Ut ſalubris co-

ctio contingat in ventriculo, quam multiplicatae cauſae requiruntur? detinent hae, aliae calefaciunt, illae terunt, quaedam mutant, fervere cogunt, putrefaciunt, ſunt quae miſcent, & quae ſecernunt, dantur & expellentes ſuis diviſae temporibus. Quam eſt mirabilis dia inteſtinorum fabrica? quam variis irrigua ſuccis? aureae bilis rivuli, turbida fluenta jecoris, limpidi de ſcaturigine callicreatis latices, impreſſa undique lympha, ſpirituum infuſorum copia, huc affluunt. Fiſtulae inteſtinalis omni in plaga nova ubique fabrica, motus ab ipſa crebro morte ſuperſtes ſinuoſus, alligatio ad rugoſas meſenterii fimbrias ne poſt tot jam impenſa examini ſecula ſatis explorata, bibula villoſae lanuginis oſcula, valvae mox bifores hauſtum in vias dirigentes chylum, electro purior illi miſta aqua. Ilicet numero obruimur. Quo fiat ſalutaris gutta humoris, myriades variorum canalium laborant, milleni advolant indiginae hu-

humores, unus ſi fuerit officii negligens, gignetur ſuccus, ſed non, ut ante, naturalis. Eſt facultas haec naturae adeo propria ſoli, ut Chemicorum exercitatiſſimi nequeant ſanguinem renovare miſcendo ea denuo, quae ipſi arte inde prius produxerant. O mortales DEUM adoretis, qui conſiſtentia, & fluida, unam in fabricam ita hic compoſuit, ut ejus tandem unius poteſtate perditis ſimillima parare valeat, omni vero alteri cauſae id reliquit prorſus impoſſibile. Si quis, diligenter vim ſpeculatus naturae, conſtans imitatur, tum ſperet laetus, vere ſe ſanitatem tueri poſſe. Sed periculoſae plena eſt ars aleae, quae quid ſecus audeat.

Quamvis tamen humores, vi naturali corporis jam geniti, vaſa replent ſana; ne ſic tamen ideo vita inde actuoſa ſurgit: ſanus, ſub aqua ſuffocatus, habet, quae prius, omnia, motus abeſt ſolus, abeſt vita. Si vero, non-

dum corrupto mora, corpori aër in pulmones vi ſatis forti agitur, & remittitur, ſicque illorum reciprocatur actio, ſuſcitatur quieſcens ſanguis, redit frigenti vita, & aliis quoque reparanda modis. Corpus ergo noſtrum affabre factum, ſuisque dives humoribus, eſt quidem machinamentum vitae ſuſcipiendae ſatis aptum, ſed ſi cauſa modo prius acceſſerit externa motum primum inprimens. Haec autem rectius applicari nequit, quam ſi per nares, vel os, impulſo aëre pulmo erigitur hactenus collapſus. Si enim cuncta in ſolidis, fluidisque, requiſita praeſto tunc fuerint, ſtatim agitatus thorax, cordis auriculas, & cava, arterias, cerebrum, cerebellum, nervos, lacertos, & viſcera, movebit, motusque hic, ſemel natus, ex ſtructura neceſſario continenter perget certa lege. Mirabilitas hujus legis, Michaëli Serveto primum conſpecta, ab Andrea Caeſalpino memorata, Realdo Columbo

bo utcunque deſcripta, tandem magnifico Gulielmo Harvaeo abſolute demonſtrata, per Antonium denique Leeuwenhoeckium oculis ſubjecta fidelibus, patefecit tandem mortalibus mobilis perpetui, tamdiu quaeſiti, imaginem veram. Rapidus ille humorum trajectus per viſcera, vita; aequabilitas illius univerſa per vaſa, ſanitas; utriusque ratio poſtulat procreatum ſimul cum omnibus ſuis partibus corpus, exigit praeſentes humores vitales, horumque jugem, & definitum, per vaſa circuitum.

In quibus ſola iterum natura per omnia agit ſimul, ſemel inchoatos motus ex ſe aſſiduo regenerans, quamdiu compagi ſua modo conſtat integritas.

Ortum primi impetus quis explicabit? leges ejusdem quis intelliget? aberrantis quis corriget vitia? Ille rurſum ſolus, qui perſpexit ea, quae humanae gentis Pater, atque Cu-

ſtos, creavit, conjunxitque, circuitui tali exordiendo, & continuando, paria. Sed una haec iterum vice, uno propoſito, nata denuo agnoſcit. Cordis actione ceſſante, mors eſt, ea vigente, vita. Ut agat cor, nervorum eget virtute, quae lacertos ejus excitet. Neque nervis haec facultas niſi a cerebello eſt. Atqui hujus potentia imputanda arteriarum ſanguini, per pulſum ejusdem cordis ad cerebellum appreſſo. Cauſa ergo hîc, effectu ſuo prior, tamen ab hoc pendet. Nequit moveri muſculoſa nobilis fabrica viſceris, quin aorta ſanguinem corde expreſſum reprimat vi aequilibrata virtuti ejus in proprias cordi arterias, coronariae vocantur. Sed, qui exſpectes opus ab arteria, niſi cor conſtrictum pulſi ſanguinis violentia aortam jam prius dilataverit? Et hic adeo effectus ſuam iterum cauſam facit! Non ruit in vacuos cordis thalamos preſſus de auriculis, & ſinubus venoſis, ſanguis,

guis, praeter eum, quem cor prius dederat. Movet omnia, ab omnibus movetur; non valuit humores ſtagnantes cor propellere, nec potuere hi quieſcens cor agitare; ſed in principio vitae motus ab alia ortus fuit cauſa. Nemo promittat notitiam ſanitatis ex conceptu ſingularis cauſae, verum ex natura facti jam prius corporis integri, cui, ſic aptato, ſemel datus impetus, repente agitat molem, & motum continuat. O quam ſenſere ſemet eluſos, qui, ſubtilitate freti acutiſſima, ſperabant cauſam vitalis humorum reciprocationis inveſtigare in ſola fabrica partium! Alii ſolis in humoribus! Hi in una parte principe! Illi in aliquo liquore ſingulari. Sero tamen viſum fuit, poſt vana tot molimina, oportuiſſe prius intelligere, quidquid in conſiſtentibus fluidisque obtinet, atque cauſam motus ſimul rite aſſequi: vitae aliter rationem, integritatis hujus, quae ſanitas, affectiones utriusque, quas actiones vocant, quis eſt, qui intelligat? Si

Si igitur in cognoſcendis motibus his, horumque ſalutari regimine, potiſſima ſe exercet artis occupatio, nudo etiam naturae hic obſequio Medicus quid proficit. Haec obſervanti ſuas dictat leges, quibus affixa ciët motus, ſuſtinet, mutatque. Harum legum cognitione, praeſtitoque cognitis obſequio, vitam conſervat Artifex, ſanitatem tuetur, curat morbos, ducitque hominem in illa longaeva vitae ſpatia, quae, limitata & in hiſce, natura iterum poterit admittere.

Acutiſſimae mentis valet nihil acies intentiſſima, ut ex ſe haec intelligat, a ſola vero natura diſcit omnia. Gumnoſophiſtae Indi, Babylonii, Chaldaei, Aegyptii, Graeci, & poſt hos gentium ſapientiſſimae, a ſexaginta fere ſeculis, per attentas induſtria vires ingenii contenderunt capere arcanam in his rationem corporis. At quanta ſpe exciderunt! Simplex naturae ſcrutator Harvaeus, ſuo diffiſus

ra-

ratiocinio, ſenſibus unice utens & ſedulo, abſcondita protulit. Adeo parum lucis fundit conſulta notionum ſpeculatio, tam multum emittit inſtituta per ſenſus naturae exploratio.

Altiorem hic cerno rerum naſci ordinem! Quid enim? Medicinam video ſcientiam eorum, quae conſtructum a DEO corpus humanum agit in ſemet, & in alia, quaeque pati poteſt ab aliis corporibus. De iis, quae in partes exercet proprias, atque in alimenta, pauca dixi, medicamenta vero & venena jam perfunctorie conſideremus. In haec corpus agit noſtrum, ſed & agunt illa in idem. Pleraque tamen pendent unice a particulari prorſus indole, qua naturam inſtruxit humanam Conditor, neque ratione alia, quacunque demum de cauſa, unquam poterunt intelligi. Quaecunque ad opem potentia applicantur viventi, corpus ita mutant, ut tandem mutentur, ſicque operando amittant vi-

res, deſinantque ultra agere. Nullum tamen horum vim conſuetam in cadaver exercet, excepto igne, & paucis rodentibus. Actione vitae ſola redduntur actuoſa. Virulentiſſima de Stibio, vel Veratro, vomitoria; purgantia fere lethalia de Colocynthide & Tithymallo; laticem cientia ſaccatum de corpore ex ſtillatitio Terebinthinae oleo; urgentiſſima de Theriacali aceto & ammoniaco, vel viperino, ſale pellendo ſudori remedia; Argenti vivi mirifica virtus, eximia facultate omnia exſuperans, tantundem in cadavere praeſtant, quantum facerent puris condita in vitris. Venam ſeca, ſanguis haud exſilit; tunde arteriam, vix, niſi jejunus, cruor de vulnere defluit; inflammantia, rodentia, veſiculas elevantia, nihil agunt quidquam; neque balſami conſolidant, digerentia pus non generant, neque compoſita recte oſſa, adhibitis etiam oſteocollis fracta concreſcunt.

Re-

Remediorum ergo eadem, quae alimentorum, poteſtas hoc reſpectu: Agunt nempe, quatenus a natura humana, ejusdemve reliquiis, accepta, motaque, inde ſuos in actus demum deducuntur, ut ita ope horum adjuta natura morbos ſanet medicabiles. Quis igitur apte dixerit de viribus medicamentorum? Unus ille, qui mutatam ab his applicatis naturam & mutantem alia, obſervavit caute. Extra haec qui vel pedem movet errat ilico; neque & in his ex ingenio, ſolertiſſimo, vel minimum quid licet fingere.

Horum ergo certus venena conſideret. O quam aliena hic omnia, quam videbit miraculoſa! His acer Achilles, Diomedes fortis, prudens Ulyſſes, annoſus Neſtor, cadunt. Tu vero Medice, quinam haec cognoſces? quos inde effectus praedices? quomodo occurres? Sis in artis ſapientia princeps, tiro hic eris, Hippocrates ſe idiotam profitebitur.

Mortalium fortiſſimus, ſanitatis vigore & aetatis ſuperbus, toto trahat pectore vaporem, qui de ſpumante muſto fervens exſilit exiguum per ſpiramentum ex ingenti cado, aeſtuante praecipue vindemiae tempeſtate, horreſco referens! mortuus cadit, ut fatale Jovis fulmen velocius non feriat. Lethali Cicuta necat & frigido, ſtupore; deliriis, terrificisque horrendum ſpaſmis aquaticum Sium noſtras; Oenantharum maxima ſtupendis exitialis anxietatibus; Aconita praefocant; exurunt Euphorbia; furores Solanum, dementiam fatalem Hyoſcyamus, Stramonium memoriae vim deletam, parit, & mortem inde; factumque certa miſcela Indorum Toxicum, ipſo tremendum ſono, Pouſt, deleta omni divinae aurae particulae facultate, tabidi corporis aridam modo imaginem linquit. Dipſas ſiti, putredine Seps, Cantharides ardore urinae, ſputo ſanguinis Lepus marinus, ictero Vipera,

Aſpis,

Aſpis ſomno, inflatu Preſter, ſanguinis per omnia effluxu Haemorrhoüs, occidunt, halitu ſolo, rabioſus Canis, heu, quo deducit hominem! Quid Anatome? quid humorum cognitio? quid perſpectus eorum circuitus? quid Matheſis? quid Phyſice, omnisve alia ſapientia Medica, juvat? Si vera loqui juvat, natura humana ita ſe habet ad venena, haec ita ad illam. Hic ſubſiſtit prudentia, nec inani figmentorum licentiae indulgens, ſolertiam acuit, attenta ſpectat & tacita modos, queis agunt, & domantur. Atqui commovetur animus! peſſima quippe horum mortuo ultra faciunt nihil; an ergo vitae amabilis actioni carae & virulenta quoque imputanda luis efficacia! hujus certe ſuperſtes facultas, antidoto adjuta, ſola eſt, quae enervando, aut expellendo, a maligno liberat. Eſtque mirus adeo hic noſtram naturam inter & virus concurſus, ut ſuum haud noceat Viperae vene-

num, neque ardeat proprio igne tenellum Cantharidibus corpuſculum. Exitiale homini, Coturnici pabulum, Veratrum, cani lethalis, non homini, Nux Vomica; huic ſalubris, mortifera avium pluribus, amarior Amygdalus. Haec, & infinita id genus alia, qui ex affectionibus corporum communibus extricare conati, fruſtra caput ſcalpendo diu, & rodendo ungues, nihil dixere tolerabilis. Infligit ictum aculeo caudae Scorpius extremo digiti articulo. Mors poſt dira venit mala, irrito medelae conamine, ſi recens tritus plagae imponitur, ſanat, aut ſi inungitur pauco vulnus oleo, in quo vivi Scorpii decocti ſunt, ut mali nihil de vulnere ſequatur. Obſervetur natura hominis obnoxia venenis; Toxicorum in illam facultas exploretur; quid corporis noſtri valeat in ea poteſtas, indagemus; quaenam doment maligni virulentiam, quaerat artifex; ſollicita demum legis a natura la-

tae

tae obſervatio dabit neceſſariam Medico ſcientiam.

In ſanandis tandem morbis principatum obtinet natura, quae vulnera pura cito conſolidat & oſſa fracta, ſi miniſter Medicus peregrina ſuſtulit, ſeparata in ſitum naturalem repoſuit, atque aptata, quieſcentia, & humecta, detinet. Ulcera depurantur ſolo genito pure, ſolius naturae ſobole. Quid ſanat inflammata? ſola natura, febre reſolvens, ſuppurans, aut ſeparans. Natos tumores vitalium humorum circuitus, ſi ſanabiles, diſcutit, aut digerit.

Ars naturae propoſitum ſequendo, calore, emollitione, & fricatione, adjuvat. Si his non cedit, ferro tentatur, vel igne, malum, aut immedicabile non attingitur. Fracta, luxata, ſeparata, aut propriis elapſa locis, raro valet natura reponere: quippe victa. Ars vero vias naturae calcans, exercitata dextera ſitum

tum reddit priſtinum disjunctis, &, dum caute retinet quieta, caeterum deinde natura ſola perficit; qua deficiente, reponit fruſtra Artifex: fractum ſemel os in cadavere non unitur. Laboranti tamen naturae evidentius nunquam ab Medico ſuccurritur, quam in vulnere, fractis, luxato, elapſis, plethora, & violenta inflammatione.

Sed ad modos ſanandi naturae conſuetos, artisque fortunatos, veniamus. Vix alieni quid natum in vivente, aut extrinſecus in illud ſuſceptum, furtim licet, ipſa ſtatim fabricae conditio, falli neſcia, motus excitat, ad expellendum, quod mora noceret; ad mitificanda aſpera; reſolvenda ſpiſſa; ad diſſoluta nimis cogenda. O quae molimina vomitus, aliarumque expulſionum per alvi, veſicae, cutis, vias! quae excitationes, attractionesque, humorum ad ſedem mali, ut diluat, abluat, detergeat, leniat, proturbet, noxiam! Qui

ſe-

febriles impetus, ut expellant, enervent, invertant, maturent, aſſimilent materiem peregrinam mali; vel ut ſecernatur ſincero quod corrigi nefas; denique, ut, novis turbata, dein iisdem ferendis natura aſſueſcat. Id nempe eximii tenet febris, ut, inſueti ſtimulo nata, faciat habilem naturam, ut ipſa febre idonea fiat impune admittere poſtea, quae prima vice laeſerant: quod peſtis, fervidae puſtulae, vari ulceroſi, victus inſolitus, peregrinus aër, ipſa venena, docent. Febrim laudamus Medici inſtrumentum feliciſſimum, quo natura perficit mille morborum acutorum, & diuturnorum, aliter incurabilium, ſanationem perfectiſſimam. Febre, a natura data, Medicus utens, eique diluentia, blandeque reſolventia, ſufficiens, praeſtat ſalutifera. Medicus naturae gnarus, ejusdemque imitator, impari ad chronicos naturae ſuccurrit, ſuſcitata febre per artem, quam ciere ipſa

impos erat. Quibusnam adhaec utitur? attenuat, calefacit, dolores ciet, exercet, fricat, fovet, movet, rubefacit, victu, medicamentis, manu: ut febrim creet laborioſus, qua ingenioſe directa languentem erigat naturam, durumque frangat morbum. Ut enim in acutis impetus hoſtile maturatum, ſubactumque, per abſceſſus, metaſtaſes, evacuationes proturbaverat, vias parando ſaepe occultiſſimas, ſoli illi intellectas, neque ulla ſagacitate, niſi naturae indicio, praevidendas. Medicinae facultas, fida illius pediſequa, pares motus, coctiones, ſeparationes, cuniculos, exſilia, proſcriptiones, molitur, ut aegrotantes liberet. Horumque tanto felicior eventus, quo minus diſtiterit vera naturae praemonſtratione. Vix mihi tempero, quin palam cognito exemplo ſimplicitatem naturalis ſanationis, & artificialis, ob oculos ponam. Guttula aceti oculi membranam externam at-

tingat; certe tenellam laederet: ſed, fidelis cuſtodia, limina ſervans, dolor vi convellit orbicularem palpebrarum muſculum. Ille bulbum oculi ad glandulam lachrymiferam apprimit, exprimit laticem, cujus leni copia aceti acre temperat, & infractum tuto ejicit. Arſenicum, doloſe ventriculo receptum, ſi ſe penetraret in adyta, ocyſſime occideret. Sed incorruptus cuſtos furtim inſinuatum hoſtem vomitu atroci expellere inſurgit. Ut faciat, aquae abundantiam undique de vaſis in ſtomachum allicit, & ad inteſtina invocat. Nec mora, per ſitim intolerabilem, aquae potum imperat, non requieſcens, donec his miniſtris vincat, aut ſuccumbat. Quid ars ad haec? callidae ſpeculata naturae conatus, tepidae affuſu, diductis palpebris, aceto ſic infracto, liberabit oculum. Ventriculum tempeſtive ab arſenico ſolvit, exhibendo aes vomitorium, quod ex tempore ſubvertit ſtoma-

 chum,

chum, infunditque quam largiſſimam tepidae copiam. Sic, nec aliter, tuto ſanat.

Idem in aliis demonſtrarem facile: ſed leni abuterer Veſtrum patientia, melioribus ſacra tempora morarer. Et jam ſatis conſtat, Medici eſſe, naturae leges audire ſedulo, fideliter ſequi, ut ſervi juſſa herilia exſequi. Si ergo rei ex officio bene geſtae juſta debetur gloria, verus honor Medici erit; ſi ſerviendo liberaliter fidelem ſe praeſtiterit naturae SERVULUM. Talem ſe dedit maximus Hippocrates: naturam agnovit morborum medicatricem, hanc ſibi ad omnia ſufficere, vitae munia diſpenſare, regere, conſervare, nil inepte, nil fruſtra, moliri, & conſuetis gaudere, dictitat. Medicum ejus miniſtrum, obſervando, recordando, comparando, ex his ſolis ratiocinando, decere, ut liberalis offerat neceſſaria, amoliatur providus obſtacula, naturam juvet, hanc ſequatur. Ita contra illam

ni-

nihil contendendo quidquam, ſed fidam ducem ſequendo, ad ſanae vitae longaevitatem duci. Talem laudavit inclytus, o qualis vir, niſi per chemica jactantior, Helmontius. Talem ille agnovit naturam genitricem moliminum, queis ſe tentat expedire a ſuſceptis noxiis, dum minima ſcintilla in late depopulans creſcit incendium, ut peſtis, papulae, vari, veneris lues, venena, contagium rabioſi canis, docent; addidit ex Paracelſicis, ſuisque, dari, quae minima de molecula ſpirent ſalubres auras vitae humanae ad ſanandos morbos alias incurabiles.

Talem ſe geſſit ſapiens Sydenhamus, ſuo de ſinu propria prius ibi condita, repoſta, & digeſta, naturae obſervata, quoties uſus erat, promens. His equidem propterea, quod fideliter ſervierant, ſummum, quod habebat, pretium natura perſolvit.

Hippocrati honores ab Hercule ſecundos,

victum in prytaneo cum poſteris, ſtatuam aeneam, viventi detulerunt Athenae. Quum interim Alexander, mille inter mortes pro ſalute dimicans, deſperat, vel ſic mereri, ut poſſit laudari oratoribus Athenienſium.

Vos, Praeclari Juvenes, qui generoſo vitae inſtituto ad honores graſſamini, qui ſapientia Medica parantur, utamini priſcorum exemplis, fruamini oportunitate, & felicitate, temporum, quam cura PATRUM hac in Academia vobis largitur. Generales naturae leges a Mathematicis diſcite, qui communes corporibus proprietates, & ortas inde vires, Mechanice, Hydroſtatice, Hydraulice, explicant. Cognoſcite dein ſingulares, certoque proprias facultates corpori, quae tam ingenioſe, quam laborioſe, per experimenta Phyſica, & Chemica, demonſtrantur a Viris, quibus, ſpe bene merendi, omnis labor placet. Conditionem ſpectate, qua tenui de pulvere

pul-

corpus homini conſtruxit DEUS, exponente Clariſſimo Viro, qui ſtationem hanc pulchre adeo peragit; Qui feliciter vobis explicat, quidquid ſeculorum ordo, noſtraeque aetatis eximia proſperitas, labor proprius, habet. Audite enarrantes annoſae artis experimenta Eos, qui, aetate in his conſumta, didicere magiſtra natura, Vosque docent, quae tuendae valetudini, morbis curandis, producendae vitae, proſunt. Sectemini egregium Virum, qui, Paradiſi hujus pomeria extendere dignus, panaceae ſuccos, herbasque ſalubres, indicat, venenatas prudenti admonitione oſtendit. Uſu tot, tantorumque, bonorum erigantur animi, ut laeti veniant in curas, & labores, ut inſtent operi, ſucceſſus urgeant, eventuum ſecuri. Non fuit alia tempeſtate, alio non datur loco, fortunatior his ſacris colendis oportunitas. Eam vero grati acceptam feramus Autoritati, Sapientiae, & Vigilan-

tiae,

tiae, ILLUSTRIUM, & NOBILISSIMORUM, ACADEMIAE CURATORUM, & NOBILISSIMORUM, AMPLISSIMORUMQUE, CONSULUM invictae hujus Urbis. Qui, ſanctae mentis puritate in publica commoda Athenaei unice intenti, anxie & religioſe optimos quaerere, repertos honore & liberalitate allicere, & bene merentes dignis honorare praemiis, ſuum eſſe putant.

Datum a DEO CURATOREM ACADEMIAE, TE, EXIMIE DUSSENIE, fortunato inter HOS conſpicio, Te Curatrem hoc de loco ſaluto. Si Te PATRIAE inter PATRES egregium liberae Reipublicae vox laudat, juſtum eo rependit decus Perſpicientiae Tui ingenii, liberalium artium diſciplina excultiſſimi, intemeratae animi virtuti, morum integerrimorum ſanctae ſimplicitati, facultatibus ad judicandum, conſu-

ſulendum, & faciendum appoſitiſſimis. Haec, propria TIBI dona, in TE agnoſcit Academia, atque ſuſpicit, TE adeo CURATOREM oculis, animisque, excipit, pro ſalute Tua, & auſpicato in auguſtum hoc virtutis templum & ſapientiae ingreſſu, vota facit ſolennia. Libertati, Communitati publicae, liberalibus ſtudiis, & inermibus Muſis, ſis felix O, Bonusque, diu! Praeſidium ſis, & decus, huic ſacro artibus & virtuti loco, huic civium Patriae utilium ſeminario. Laetus diu interſis populo Academico, donec, decurſo virtutis ſtadio, ſerus in coelum redeas?

Quod unum ſupereſt, locum hunc, lege & Majorum more, vacuum facio, Numen veneratus pro ſalute Publica, & Academica!

DIXI.

ARTIS MEDICAE
ORNAMENTO
HERMANNO BOERHAVIO,
Medicum Naturae Servum ſuis coloribus
deſignanti
FELICITATEM!

Decus Medentum nobile, priſtini
Tutamen aevi, in quo ſapientiae
Splendor renidet publicaeque
Eximium columen ſalutis.

Muſae ſalutant Te reducem Sibi,
Pallasque Phoebi depoſitum, metu
Mali minantis vix ſolutum,
Sollicitis venerata votis,

Audire geſtit vocis amabiles
Et rore tinctos ambroſio ſales:
Sacrosque Naturae receſſus
Tramite non dubio legentem

Mi-

Mirata, plauſu proſequitur novo,
Laetum per Orbem praepete gloria,
Regina cui Virtus in arce
Conſtituit meritos honores.

Infirmitatis conſcia mens vigil
Agnoſcit artis praeſidium leve,
Dum magna promittunt probroſo
Stultitiae pretio ſuperbi.

Credemus? immo credere nos juvat
De ſe fatenti BOERHAVIO, *cui*
Natura ſe doctis probavit
Uſibus ingenuoque cultu.

O ſancta ſummi ſimplicitas Viri!
BOERHAVIANAE *eſt gloria copiae*
Ductrice Naturâ per omnes
Ire gradus famulante ſenſu.

Huic ſerviendum omni obſequio & fide,
Mercede certâ, quâ ſine nil, niſi
Furvae tenebrarum latebrae,
Ludibrii vaga monſtra, reſtant.

Tan-

Tantis modeſti viribus ingenî
Natura partes credidit & vicem,
Mentisque divinae ſagaci
Arbitrio ſua ſacra confert.

Nil ſcire faſſum pars bona civium
Sciviſſe dixit plurima Socratem,
Interque mortales Apollo
Omnibus anteferebat unum.

Aegris levandis quem Pietas jubet
Servile nomen ſumere, provida
Natura deſignavit Orbi
Subſidium miſero ſupremum.

Sit iſta terris laeta ſalus diu
Votis diurnis poſcimus; & tholo
Suſpenſa vivaci perennent
BOERHAVIAE *monumenta laudis!*

HENR. SNAKENBURG.